

BỘ Y TẾ

CỘNG HOÀ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

QUY TRÌNH

Phối hợp trong chẩn đoán, điều trị và quản lý người bệnh lao/HIV

*(Ban hành kèm Quyết định số 3116/QĐ-BYT
Ngày 21 tháng 8 năm 2007 của Bộ trưởng Bộ Y tế)*

**Tại sao phải phối
hợp kiểm soát
Lao/HIV**

PHỐI HỢP KIỂM SOÁT LAO/HIV

DOTS

HIV

Bệnh lao

Điều trị lao/HIV hợp lý có thể mang lại kết quả tốt ngay ở cả những nơi nghèo nhất (PIH Haiti)

Nhóm soạn thảo

WHO

NTP

VAAC

CDC

Phần I. NHỮNG QUY ĐỊNH CHUNG

1. Phạm vi điều chỉnh:
2. Đối tượng áp dụng:
3. Nguyên tắc phối hợp trong chẩn đoán, điều trị và quản lý người bệnh lao/HIV.

Phần II. QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG CHẨN ĐOÁN, ĐIỀU TRỊ VÀ QUẢN LÝ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

Mục 1. QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG CHẨN ĐOÁN LAO/HIV

1. Phối hợp trong chẩn đoán nhiễm HIV trên người bệnh lao
2. Phối hợp trong chẩn đoán lao trên người nhiễm HIV

Mục 2. QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG ĐIỀU TRỊ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

1. Trường hợp người nhiễm HIV có xác định là không mắc lao:
2. Trường hợp người bệnh lao có xét nghiệm HIV âm tính:

3. Trường hợp người bệnh được chẩn đoán lao/HIV:

Mục 3. QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG QUẢN LÝ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

1. Phối hợp trong quản lý người bệnh nội trú:
2. Phối hợp trong quản lý người bệnh ngoại trú:

Phần III. TỔ CHỨC THỰC HIỆN

1. Tuyến Trung ương :
2. Tuyến tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương
3. Tuyến quận, huyện:
4. Tuyến xã, phường và tương đương:

Phần IV. PHỤ LỤC

1. Phối hợp chẩn đoán lao cho người nhiễm HIV
2. Phối hợp chẩn đoán lao cho người nhiễm HIV có dấu hiệu nguy hiểm
3. Phối hợp chẩn đoán và điều trị người bệnh LAO/HIV

Phần I. NHỮNG QUY ĐỊNH CHUNG

1. Phạm vi điều chỉnh:

Quy trình này quy định về phối hợp trong chẩn đoán, điều trị và quản lý người bệnh lao đồng nhiễm HIV (từ đây gọi tắt là người bệnh lao/HIV) ở các cơ sở y tế.

2. Đối tượng áp dụng:

Quy trình này áp dụng đối với các cơ sở y tế của Nhà nước và tư nhân có chức năng dự phòng, khám, điều trị bệnh lao, HIV/AIDS.

3. Nguyên tắc phối hợp chẩn đoán, quản lý điều trị lao/HIV nhằm:

- Lồng ghép các hoạt động phòng, chống lao với phòng, chống HIV/AIDS ở tất cả các khâu từ khám phát hiện, điều trị và quản lý người bệnh (bao gồm cả việc lập kế hoạch, kiểm tra, giám sát và đánh giá) tại tất cả các tuyến từ trung ương đến địa phương.
- Người bệnh lao cần được tư vấn đề tự nguyện xét nghiệm phát hiện HIV và người nhiễm HIV cần được sàng lọc để phát hiện sớm bệnh lao.

Phần II.

QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG CHẨN ĐOÁN, ĐIỀU TRỊ VÀ QUẢN LÝ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

(kèm theo phụ lục 1, 2, 3)

Mục 1.

QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG CHẨN ĐOÁN LAO/HIV

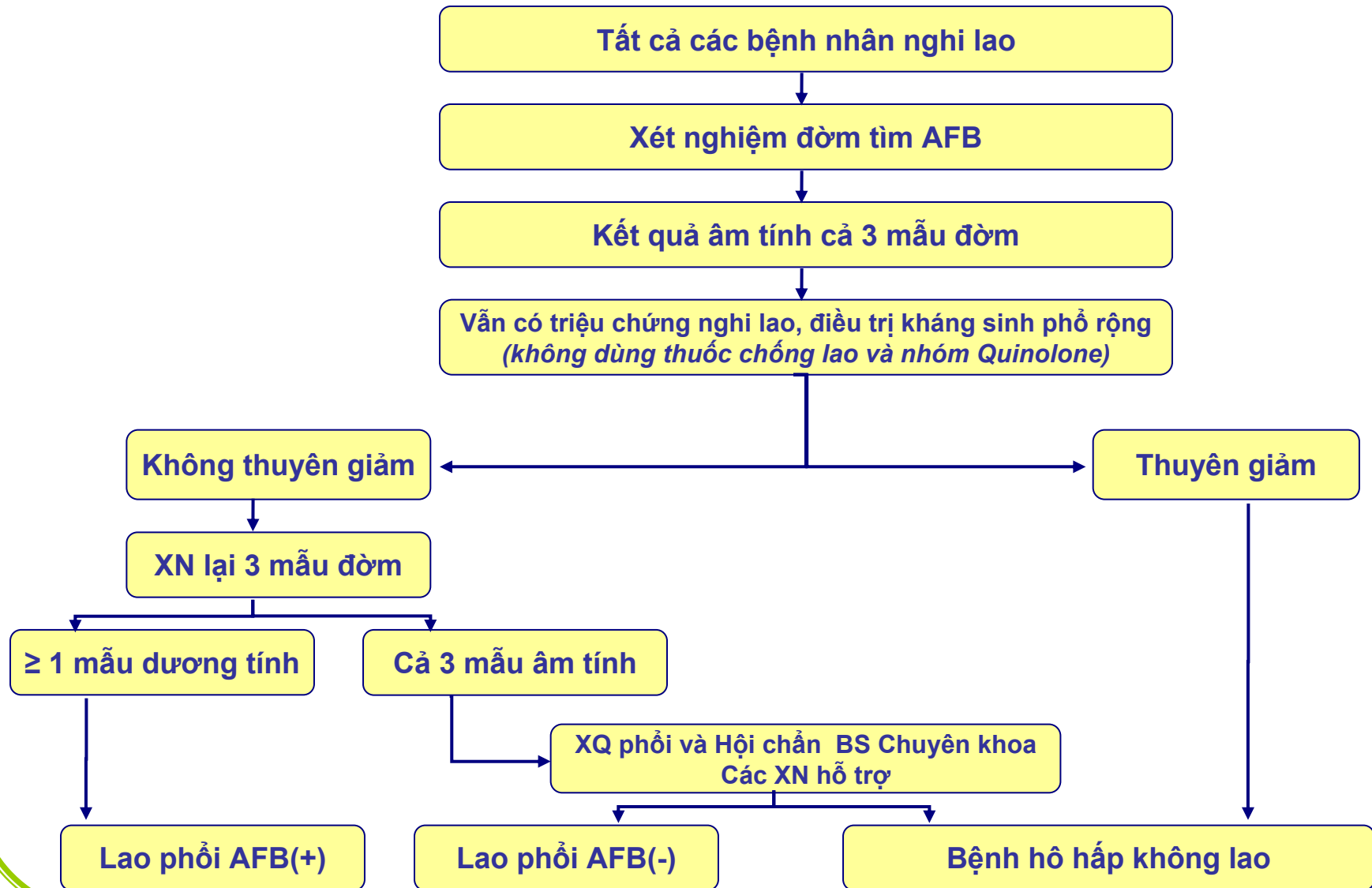
1. Phối hợp trong chẩn đoán nhiễm HIV trên người bệnh lao

- a) Cần khai thác bệnh sử liên quan đến HIV trong quá trình khám và điều trị người bệnh lao;
- b) Trường hợp người bệnh lao đã có chẩn đoán nhiễm HIV dương tính của cơ sở xét nghiệm HIV đủ điều kiện khẳng định các trường hợp HIV dương tính hoặc có kết quả xét nghiệm âm tính trong vòng 3 tháng: Không tiến hành xét nghiệm HIV lại.
- c) Trường hợp người bệnh lao chưa xác định được tình trạng nhiễm HIV:
  - Tiến hành tư vấn để người bệnh tự nguyện làm xét nghiệm HIV;
  - Trường hợp người bệnh đồng ý: tiến hành xét nghiệm chẩn đoán HIV theo đúng quy định của pháp luật;
  - Tiến hành tư vấn trước khi trả kết quả xét nghiệm HIV cho người bệnh, kể cả trường hợp kết quả xét nghiệm HIV âm tính.

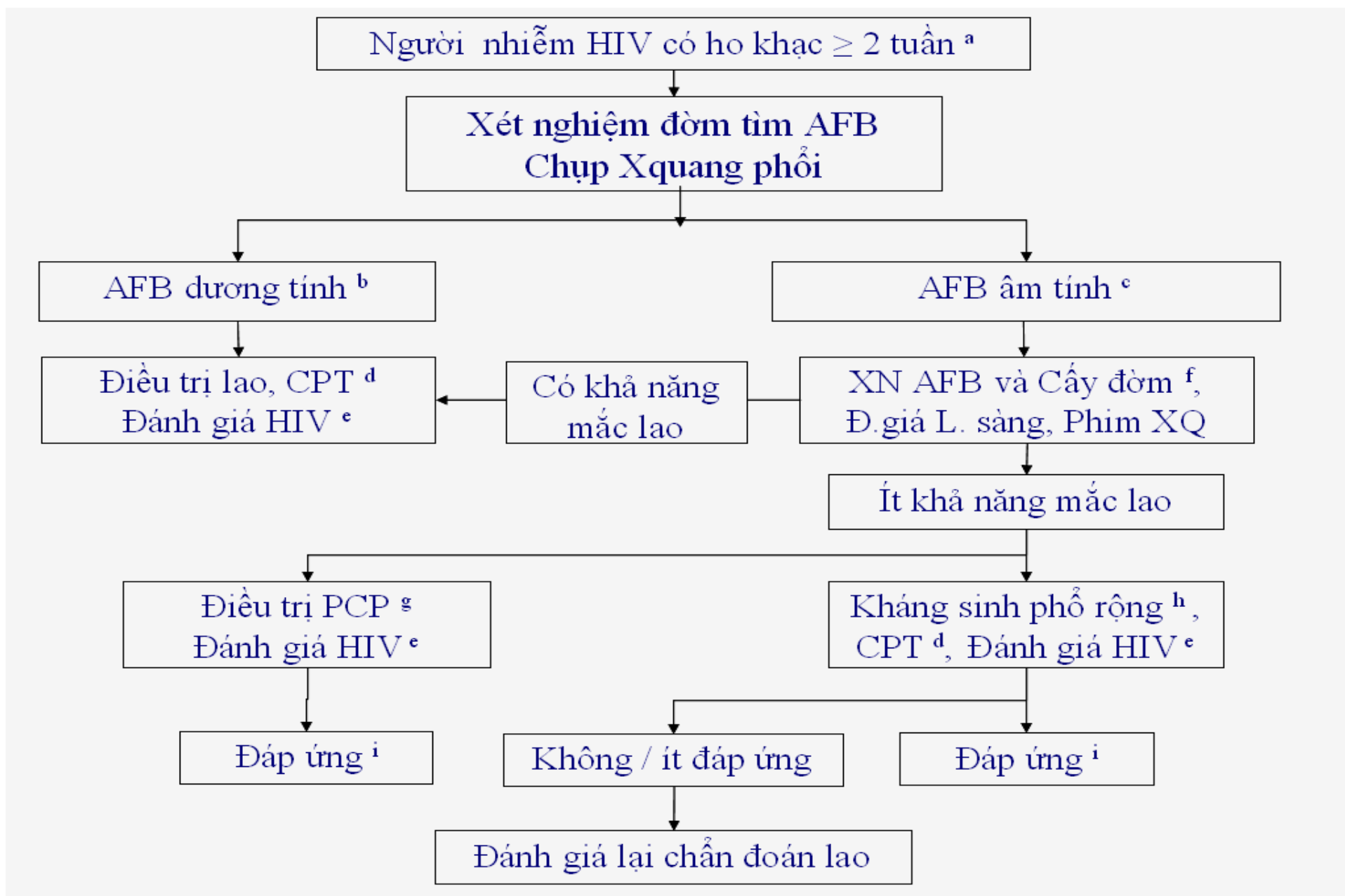
2. Phối hợp trong chẩn đoán lao trên người nhiễm HIV

- a) Đối với các trường hợp nhiễm HIV đã quản lý được hồ sơ: Định kỳ khám phát hiện lao phổi bằng khám lâm sàng, chụp X-quang phổi và xét nghiệm đờm ít nhất 1 năm 1 lần.
- b) Trong quá trình khám và điều trị cho người nhiễm HIV cần chú ý phát hiện các triệu chứng nghi lao.
- c) Trường hợp người nhiễm HIV có triệu chứng nghi lao (*ho khạc đờm kéo dài trên 2 tuần, ho ra máu, sốt, sút cân, bất thường trên X-quang phổi*) cần được giới thiệu đến cơ sở khám lao để được:
  - Khám lâm sàng xác định triệu chứng ở phổi và triệu chứng ngoài phổi;
  - Xét nghiệm đờm tìm vi khuẩn kháng cồn kháng toan và chụp XQ phổi.

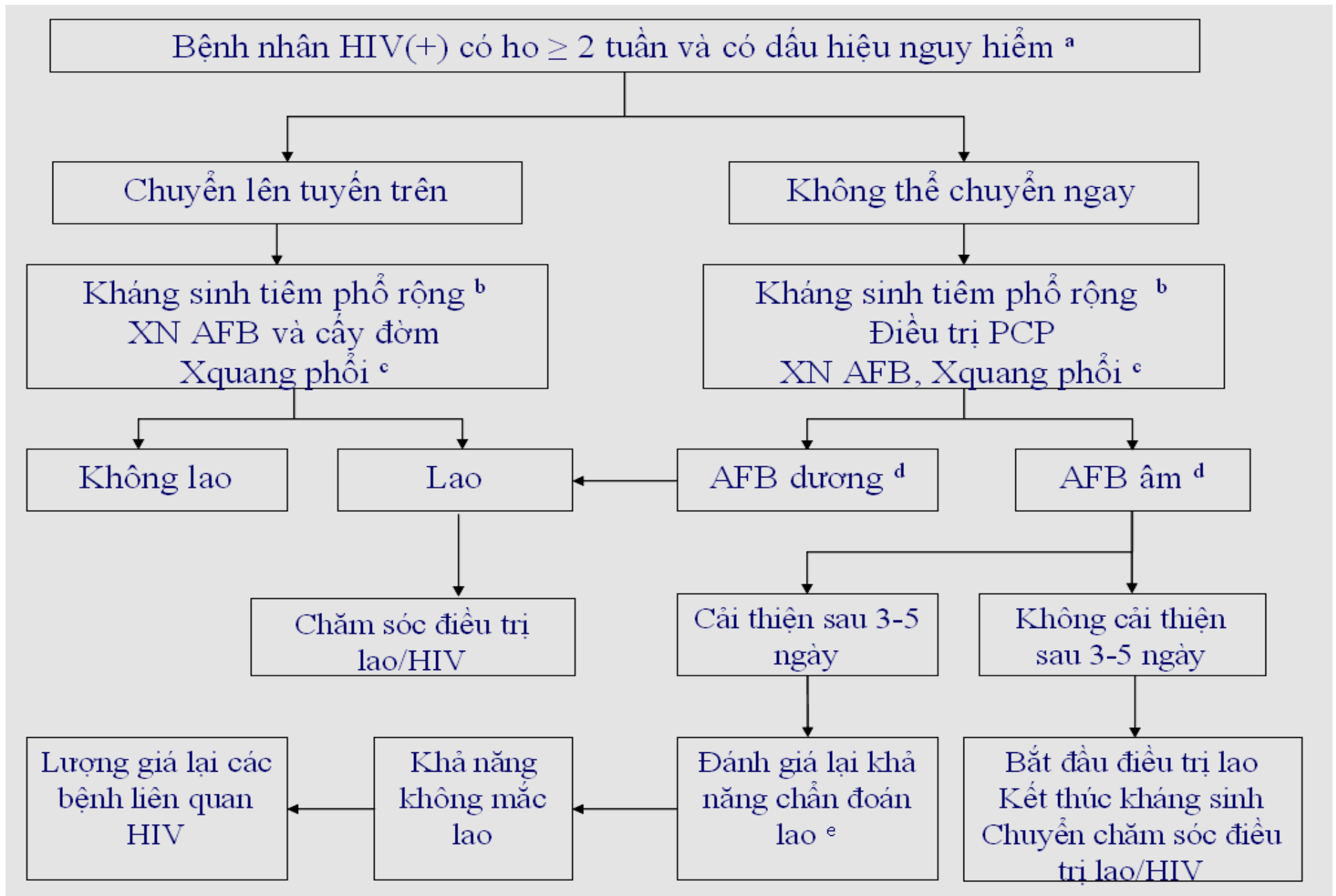
Chẩn đoán lao AFB(-) ở người HIV(-)

Người bệnh không có dấu hiệu nguy hiểm

Người bệnh nặng có dấu hiệu nguy hiểm

Mục 2.

QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG ĐIỀU TRỊ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

Trường hợp người nhiễm HIV có xác định là không mắc lao:

- a) Chăm sóc và điều trị HIV/AIDS
- b) IPT cho nhóm người HIV(+) có nguy cơ lây nhiễm lao cao

Trường hợp người bệnh lao có xét nghiệm HIV âm tính:

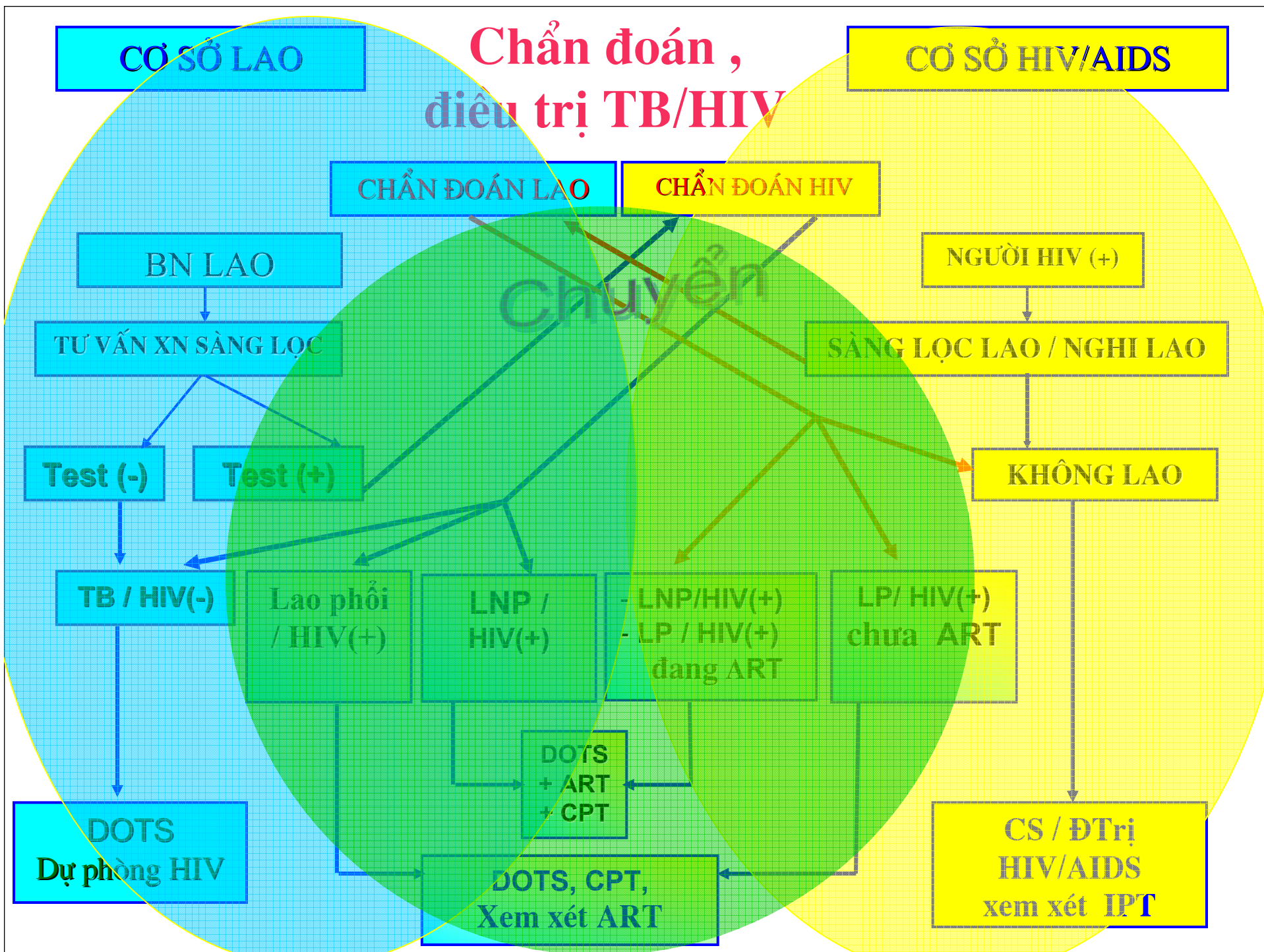
Chăm sóc và điều trị lao theo quy định của Bộ Y tế.

Trường hợp người bệnh được chẩn đoán lao/HIV:

- a) Người bệnh lao phổi/HIV
  - Đang điều trị ARV: tiếp tục điều trị ARV + DOTS + CPT;
  - Chưa điều trị ARV: DOTS + CPT, xem xét ART.
- b) Người bệnh lao ngoài phổi/HIV
  - Đang điều trị ARV: tiếp tục điều trị ARV+ DOTS + CPT;
  - Chưa điều trị ARV: DOTS + CPT, bắt đầu điều trị ARV.

Chẩn đoán, điều trị TB/HIV

Mục 3.

QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG QUẢN LÝ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

1. Phối hợp trong quản lý người bệnh nội trú:

a) Người bệnh lao nếu được chẩn đoán nhiễm HIV:

- Tiếp tục được điều trị lao;
- Điều trị dự phòng nhiễm trùng cơ hội bằng cotrimoxazole;
- Hội chẩn với các cơ sở chăm sóc, điều trị HIV/AIDS *(nếu cần)*.

b) Người bệnh nhiễm HIV:

- Nếu nghi lao: Hội chẩn chuyên khoa lao để xác định chẩn đoán;
- Nếu đã được chẩn đoán lao: Hội chẩn chuyên khoa lao để xác định phác đồ điều trị và nơi điều trị thích hợp.

Mục 3.

QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG QUẢN LÝ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

2. Phối hợp trong quản lý người bệnh ngoại trú:

a) Người bệnh lao nếu được chẩn đoán nhiễm HIV:

- Tiếp tục được điều trị lao tại cơ sở phòng chống lao;
- Giới thiệu đến cơ sở chăm sóc, điều trị HIV/AIDS để được lập hồ sơ quản lý, chăm sóc và điều trị HIV/AIDS;
- Khi kết thúc điều trị lao, người bệnh được tiếp tục quản lý, chăm sóc và điều trị tại cơ sở chăm sóc và điều trị HIV/AIDS.

b) Người bệnh nhiễm HIV nếu nghi lao hoặc đã được chẩn đoán mắc lao:

- Tiếp tục quản lý, chăm sóc và điều trị HIV/AIDS tại cơ sở chăm sóc và điều trị HIV/AIDS;
- Giới thiệu người bệnh đến cơ sở phòng chống lao để được chẩn đoán và điều trị lao.

Phần III

TỔ CHỨC THỰC HIỆN

TUYỂN TRUNG ƯƠNG

a) Cục Phòng, chống HIV/AIDS Việt Nam:

- Tham mưu cho Bộ trưởng Bộ Y tế thành lập **Tiểu ban lao/HIV** thuộc Ban điều hành dự án phòng, chống HIV/AIDS quốc gia;
- Là đầu mối chỉ đạo, phối hợp với các đơn vị liên quan để xây dựng **kế hoạch** phòng, chống lao/HIV trình Lãnh đạo Bộ Y tế phê duyệt và tổ chức triển khai sau khi được phê duyệt;
- **Chỉ đạo** các Trung tâm Phòng, chống HIV/AIDS tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương trong việc phối hợp với các đơn vị chống lao cùng cấp thực hiện Quy trình này.

b) Vụ Điều trị:

- **Chỉ đạo** các cơ sở khám chữa bệnh trên toàn quốc phối hợp với cơ sở phòng chống lao và cơ sở phòng chống HIV/AIDS thực hiện quy trình này.

c) Bệnh viện Lao và Bệnh phổi Trung ương, Viện Các bệnh truyền nhiễm và Nhiệt đới Quốc gia:

C1) Chỉ đạo:

- Chỉ đạo các đơn vị phòng chống lao các tuyến thực hiện quy trình;
- Tập huấn, đào tạo cho tuyến dưới về phối hợp phòng chống lao/HIV;
- Kiểm tra, đánh giá việc thực hiện quy trình này.

C2) Thực hiện quy trình chẩn đoán và điều trị lao/HIV:

- BVLBPTW: Tư vấn, XN HIV cho người bệnh lao. Thực hiện chẩn đoán và điều trị người bệnh lao/HIV do các tuyến chuyển đến và chuyển trả các tuyến khi người bệnh đã được điều trị ổn định. Phối hợp với các cơ sở chăm sóc, điều trị HIV/AIDS trong chăm sóc và điều trị HIV/AIDS;
- Viện Các bệnh truyền nhiễm và Nhiệt đới Quốc gia: Thực hiện chẩn đoán và điều trị HIV /AIDS cho người bệnh lao/HIV do các tuyến chuyển đến và chuyển trả các tuyến khi người bệnh đã được điều trị ổn định. Phối hợp với chuyên khoa lao trong chẩn đoán và điều trị lao cho người nhiễm HIV.

C3) Hỗ trợ chuyên môn kỹ thuật cho tuyến dưới về phòng chống lao/HIV.

C4) Tham gia các cuộc **giao ban định kỳ** của Dự án Phòng, chống HIV/AIDS thuộc Chương trình mục tiêu quốc gia.

TUYÊN TỈNH, THÀNH PHỐ TRỰC THUỘC TRUNG ƯƠNG

a) Chỉ đạo:

- Thành lập **Tiểu ban điều phối lao/HIV** hoạt động theo cơ chế kiêm nhiệm do Lãnh đạo Sở Y tế làm trưởng Tiểu ban, phó trưởng tiểu ban là lãnh đạo trung tâm HIV/AIDS và lãnh đạo đơn vị phòng chống lao tuyến tỉnh. Các thành viên khác và thư ký Tiểu ban do trưởng Tiểu ban quyết định. Tiểu ban điều phối có các nhiệm vụ sau:
  - + **Chỉ đạo thực hiện quy trình** phối hợp trong chẩn đoán, điều trị và quản lý người bệnh lao/HIV trên địa bàn;
  - + **Xây dựng kế hoạch** phòng chống lao/HIV và tổ chức thực hiện sau khi được phê duyệt trên địa bàn tỉnh.
- Thành lập **Nhóm chuyên gia chẩn đoán và điều trị lao/HIV tại tuyến huyện** với thành phần gồm bác sỹ chuyên khoa lao tuyến tỉnh (trưởng nhóm), trưởng khoa lây bệnh viện đa khoa huyện và bác sỹ Tổ chống lao huyện để chẩn đoán các trường hợp lao phổi có kết quả xét nghiệm đờm AFB(-) ở người nhiễm HIV.

b) Phối hợp thực hiện quy trình chẩn đoán và điều trị lao/HIV ở tuyến tỉnh:

- **Bệnh viện lao và bệnh phổi / khoa lao bệnh viện đa khoa tỉnh và tương đương** : Tư vấn, xét nghiệm sàng lọc HIV cho người bệnh lao. Thực hiện chẩn đoán và điều trị lao cho người bệnh lao/HIV do tuyến dưới chuyển lên và chuyển trả tuyến dưới khi người bệnh đã được điều trị ổn định. Phối hợp với các cơ sở chăm sóc điều trị HIV/AIDS trong chăm sóc và điều trị HIV/AIDS;
- **Khoa truyền nhiễm Bệnh viện đa khoa tỉnh và tương đương**: Sàng lọc lao cho người bệnh nhiễm HIV. Thực hiện chẩn đoán và điều trị HIV cho người bệnh lao/HIV do tuyến dưới chuyển lên và chuyển trả tuyến dưới khi người bệnh đã được điều trị ổn định. Phối hợp với chuyên khoa lao trong chẩn đoán và điều trị lao.

c) Hỗ trợ chuyên môn kỹ thuật cho tuyến dưới về phòng chống lao /HIV, đặc biệt chẩn đoán lao phổi AFB(-) ở người nhiễm HIV tại tuyến quận/huyện và tương đương.

d) Đơn vị phòng chống lao và Đơn vị phòng chống HIV/AIDS tuyến tỉnh là đầu mối **theo dõi, đánh giá và giám sát** việc thực hiện quy trình này.

TUYỂN QUẬN HUYỆN VÀ TƯƠNG ĐƯƠNG

a) Trung tâm Y tế dự phòng huyện:

- Là cơ quan **đầu mối** tổ chức thực hiện quy trình này tại địa bàn.
- Tạo điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị và tổ chức cho **Nhóm chuyên gia** quy định tại mục 2 phần III quy trình này hoạt động có hiệu quả.
- Tổ chức **giao ban** định kỳ hoặc kết hợp các giao ban khác với nội dung phòng, chống lao/HIV với các đơn vị có liên quan trên địa bàn.
- **Lồng ghép hoạt động** chống lao/HIV trong **Tổ chống lao** và **Đơn vị chăm sóc và điều trị HIV/AIDS** (Phòng khám ngoại trú điều trị HIV/AIDS):
  - + **Tư vấn, xét nghiệm sàng lọc** HIV cho người bệnh lao;
  - + **Chẩn đoán và điều trị lao** cho người bệnh lao phổi AFB(+)/HIV;
  - + Chẩn đoán và điều trị lao cho người bệnh lao phổi **AFB(-)/HIV với sự hỗ trợ của tuyến tỉnh**;
  - + **Sàng lọc lao** cho người nhiễm HIV;
  - + Lập hồ sơ quản lý, chăm sóc và điều trị HIV/AIDS cho người bệnh lao/HIV.

- **Hỗ trợ chuyên môn kỹ thuật** cho tuyến xã/phường và tương đương về phòng chống lao/HIV: hỗ trợ tuân thủ điều trị lao và ARV (*nếu có*), truyền thông giáo dục sức khỏe và các hoạt động dự phòng khác.
- **Theo dõi, đánh giá và giám sát** việc thực hiện quy trình này.

b) Bệnh viện Đa khoa huyện:

Phối hợp với Tổ chống lao huyện và Nhóm chuyên gia chẩn đoán và điều trị lao/HIV **thực hiện quy trình** này bao gồm: khám, phát hiện, tiếp nhận điều trị nội trú, chuyển tuyến, chuyển tiếp đến các đơn vị đăng ký điều trị lao và điều trị HIV/AIDS.

c) Phòng y tế:

Phối hợp với trung tâm y tế dự phòng huyện để **Chỉ đạo y tế tuyến xã, phường và tương đương** cùng các đơn vị liên quan phối hợp thực hiện quy trình này.

TUYẾN XÃ/PHƯỜNG VÀ TƯƠNG ĐƯƠNG

- a) **Giới thiệu** người bệnh lao nghi nhiễm HIV và người nhiễm HIV nghi lao lên tuyến huyện để chẩn đoán và điều trị;
- b) **Giám sát tuân thủ điều trị** lao và điều trị HIV cho người bệnh lao/HIV do tuyến huyện chuyển về;
- c) Phối hợp với các tổ chức xã hội, gia đình và cộng đồng trong việc **tư vấn, hỗ trợ chăm sóc** cho người bệnh lao/HIV;
- d) **Truyền thông** giáo dục sức khỏe phòng chống lao và HIV tại địa phương.

CÁC VẤN ĐỀ CẦN NHẤN MẠNH

QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG CHẨN ĐOÁN LAO/HIV

Chẩn đoán nhiễm HIV trên người bệnh lao

Chẩn đoán lao trên người nhiễm HIV

QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG ĐIỀU TRỊ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

Điều trị người bệnh lao/HIV: (DOTS + CPT) +/- ART

QUY TRÌNH PHỐI HỢP TRONG QUẢN LÝ NGƯỜI BỆNH LAO/HIV

Quản lý người bệnh nội trú

Quản lý người bệnh ngoại trú

TỔ CHỨC THỰC HIỆN

Nhóm chuyên gia chẩn đoán và điều trị lao tuyến huyện

Hướng dẫn kỹ thuật

- 1 TU VẤN VÀ XÉT NGHIỆM
- 2 CÁC HỘI CHỨNG LÂM SÀNG THƯỜNG GẶP TRÊN CÁC BỆNH NHÂN NHIỄM HIV/AIDS
- 3 TỶ LỆ THƯƠNG DA VÀ NIÊM MẠC Ở NGƯỜI NHIỄM HIV/AIDS
- 4 PHÁT HIỆN VÀ CHẨN ĐOÁN LAO PHỔI Ở NGƯỜI NHIỄM HIV
- 5 TIẾP CẬN CHẨN ĐOÁN LAO NGOÀI PHỔI VÀ LAO TRẺ EM Ở NGƯỜI NHIỄM HIV
- 6 ĐIỀU TRỊ LAO CHO NGƯỜI BỆNH LAO/HIV
- 7 ĐIỀU TRỊ ARV - phác đồ bậc 1
- 8 ĐIỀU TRỊ ARV CHO NGƯỜI BỆNH LAO/HIV
- 9 THEO DÕI BỆNH NHÂN ĐIỀU TRỊ BẰNG THUỐC ARV
- 10 CPT
- 11 IPT
- 12 DỰ PHÒNG LÂY NHIỄM LAO
- 13 DỰ PHÒNG LÂY NHIỄM HIV

Trân trọng cảm ơn !

